

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

Hetu-uudistuksella mahdollistetaan ulkomaalaisten rekisteröinti VTJ:ään aiemmassa vaiheessa, joka on toivottavaa, sillä mitä aiemmin on käytössä yksi luotettava henkilön yksilöivä tunniste, sen paremmin vältämme tilapäistunnuksia sekä tilanteita, joissa henkilö esiintyy useamman tunnuksen takana palveluissa.

Tämä ongelma ei kuitenkaan täysin poistu kaikissa käyttötapauksissa, sillä Suomeen tahtovien, Suomen kanssa asioivien henkilöiden asiointipolkuun jää käyttötapauksia, jotka edeltävät VTJ:ään rekisteröintiä. Näissä tapauksissa henkilöille on luotava jokin muu tunniste, joka heidät yksilöi.

Tarve on siis huomioida tämän muun edeltävän yksilöintitunnuksen väistämätön olemassaolo. Nykyisellään tämä muu yksilöintitunniste saattaa olla alemmalla luotettavuustasolla kuin henkilötunnus ja siitä saattaa puuttua takeet yksilöinnin varmuudesta (henkilöllä voi olla enemmän kuin yksi tunnus vaikka sitä pyritään välttämään). Muu yksilöintitunnus on lähes poikkeuksetta luotu jonkun yksittäisen tahon toimesta sen omaa käyttötarkoitusta varten.

Irrallaan muut yksilöintitunnukset eivät salli käyttäjäpolun seuranta laajemmassa kuvassa, sillä tunnukset eivät yksilöi käyttäjää muissa järjestelmissä. Henkilötunnusta edeltävä yksilöivä tunniste, joka olisi useamman toimijan tarpeeseen tarjottava toisi merkittäviä etuja aivan kuten henkilötunnuksen myöntäminen aikaisemmassa vaiheessa käyttäjän polkua on tuomassa nykyisellä ehdotuksella.

Tämä muu yksilöintitunnus jatkaa eloaan ja tarpeellisuuttaan niissä käyttötapauksissa, joissa ei haluta syystä tai toisesta käyttää henkilötunnusta ja/tai toimitaan alemmalla luottamustasolla.

Kuitenkin se, että tunnukset olisivat yleisesti, korvaten käyttötapauskohtaiset tunnukset, mahdollistaisi näiden käyttötapausten linkittämisen laajempaan henkilön digitaalisen identiteettiin.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

Henkilön yksilöivä tunnistaminen, yleisesti käytössä oleva yksilöivän tunniste (Hetu:n) attribuointi henkilöön ja tunnistustavan tarjoaminen aiemmassa vaiheessa on kannatettavaa.

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

On kannatettavaa kerätä tietoja sieltä missä henkilö ensimmäiseksi asioi. Henkilön asiointipolun alkupäässä on tahoja, joilla on tarpeita kerätä ja varmistaa henkilöstä tietoja sekä yksilöidä hänet. Tämän tiedon käyttö, siinä missä mahdollista ja luotettavaa, on toivottavaa.

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

Lisätietokyselyn pitäisi koskea kaikkia, joilla on henkilötunnuksen muotoinen yksilöivä tunniste. Siis myös suomalaisia, sekä muita henkilötunnuksellisia, jotka ovat rekisteröity muun kuin uuden tulevan ulkomaalaisten etä-rekisteröinnin kautta. Varsinkin näissä muissa aiemmissa rekisteröintikanavissa on suuria heikkouksia luotettavuuden kannalta.

Etärekisteröinnin maksuttomuus on hyvä asia, olisi myös tarpeen huomioida etärekisteröintiin suoraan liittyvä tunnistamisvälineen maksuttomuuden tarve. Kokonaiskuvassa olisi hyvä huomioida käyttötapaukset, joissa kokonaisratkaisun maksuttomuus loppukäyttäjälle on toivottavaa. Ulkomaalaisten opiskelijoiden näkökulmasta katsottuna kaikki nolaa suuremmat summat karsivat käyttäjämääriä. Jos koko ratkaisua ei tehdä maksuttomaksi, mutta havaitaan käyttötapausta, joihin halutaan jonkin tahon puolesta tukea tai subventoida kustannusta, onko mahdollista tuottaa suoria maksupyynnön ohittavia kanavia?

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

-

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

-

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuseronnosta koskevat huomiot

-

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

-

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasiointissa?

Tekemällä vahvasta tunnistamisesta, tai vahvaan tunnistamiseen rinnastettavasta tunnistamisesta ilmaista sekä loppukäyttäjälle että yrityksille, jotta sen käyttö yleistyy ja sitä voidaan realistisesti vaatia käytettävän.

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

Kuten yllä: "Tekemällä vahvasta tunnistamisesta, tai vahvaan tunnistamiseen rinnastettavasta tunnistamisesta ilmaista sekä loppukäyttäjälle että yrityksille, jotta sen käyttö yleistyy ja sitä voidaan realistisesti vaatia käytettävän." Erityisesti maksutapahtumien, lainan hankinnan ja sopimusten solmiminen puhelimitse taikka sähköisesti ei saisi olla henkilötunnuksen varassa, näissä käyttötapauksissa olisi syytä vaatia vahvaa tunnistusta.

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

Maksutapahtumat, sopimukset, lainan hankinnat. mm. sähköspomukset, puhelinsopimukset, kodinkodehankinnat, puhelimitse asiointi henkilötunnuksella kaupankäynnissä

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

-

Hahkio Hannes
Haidion